

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2.7.2008
KOM(2008) 420 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS
EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI,
EUROPOS EKONOMINIŲ IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI
IR REGIONŲ KOMITETUI**

Nediskriminavimas ir lygios galimybės: atnaujintas įsipareigojimas

{SEC(2008) 2172}

1. IVADAS

Europos Sąjunga grindžiama bendrais laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei teisinės valstybės principais. Europos visuomenė visuotinai pripažįsta, kad visi žmonės yra lygūs ir turėtų naudotis vienodomis gyvenimo galimybėmis. Šioms bendroms vertybėms kelia grėsmę diskriminacija.

Europa nuo seno rūpinasi žmonių lygybe. Amsterdamo sutartimi Europai suteikti nauji įgaliojimai imtis veiksmų kovoti su diskriminacija dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos. Visos šios diskriminacijos formos yra draudžiamos įdarbinimo ir užimtumo srityse. Draudimas diskriminuoti dėl rasės arba etninės kilmės ir lyties, be užimtumo, apima dar daugiau sričių.

Šiandien Europos Sąjungos nediskriminavimo teisinė sistema yra viena pažangiausių pasaulyje. Tačiau nors padaryta nemažai, daug europiečių vis dar mano, kad diskriminacija yra plačiai įsigalėjusi: 15 % teigia pastaraisiais metais patyrę diskriminaciją asmeniškai, 29 % tvirtina buvę diskriminavimo liudininkai¹.

Komunikate „Atnaujinta socialinė darbotvarkė: galimybės, prieinamumas ir solidarumas XXI amžiaus Europoje“², prie kurio pridedamas šis komunikatas, Komisija dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą užtikrinti, kad visiems būtų suteikiamos vienodos galimybės realizuoti savo galimybes.

Naudojantis sėkmingais 2005 m. kovos su diskriminacija pamatinės strategijos³ įgyvendinimo rezultatais, Europos lygių galimybių visiems metų (2007 m.) patirtimi ir Europos institucijų, pilietinės visuomenės bei socialinių partnerių bendromis pastangomis, šiame komunikate pateikiamas išsamus metodas, skirtas kovai su diskriminacija stiprinti ir lygioms galimybėms propaguoti.

Šis komunikatas pateikiamas kartu su naujos direktyvos, kuria diskriminacija dėl amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos ir religijos arba tikėjimo draudžiama kitose nei darbo rinka srityse, pasiūlymu. Šis svarbus pasiūlymas suteikia galimybę užbaigti Europos kovos su visomis diskriminacijos formomis teisinės sistemos kūrimą, kaip nustatyta EB sutarties 13 straipsnyje.

Geresnę teisinę apsaugą nuo diskriminacijos turi papildyti aktyvi nediskriminavimo ir lygių galimybių skatinimo strategija. Todėl šiame komunikate taip pat siūlomi veiksmai, kuriais bus suteiktas naujas postūmis dialogui apie nediskriminavimo politiką ir užtikrinama, kad būtų veiksmingiau naudojamos turimos priemonės – tiek bendrosios, tiek, atsižvelgiant į patiriamą itin didelę romų patiriamą diskriminaciją, specialiosios jų socialinės įtraukties skatinimo priemonės.

¹ Specialus „Eurobarometro“ tyrimas Nr. 296“ (2008 m.).

² COM(2008) 412 galutinis.

³ COM(2005) 224 galutinis.

2. KOVOS SU DISKRIMINACIJA STIPRINIMAS

Kovos su diskriminacija neįmanoma laimėti tik leidžiant teisės aktus. Pirmiausia reikia keisti požiūrį ir elgesį. Tačiau akivaizdu, kad veiksminga ir tinkamai įgyvendinama teisinė sistema, draudžianti diskriminaciją ir užtikrinanti, kad nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos būtų veiksmingai atlyginama patirta žala, yra esminė tikrų pokyčių prielaida. Komisija išipareigoja užtikrinti, kad būtų laikomasi esamos teisinės sistemos, tačiau mano, kad siekiant išplėsti teisinę apsaugą ir įtraukti visas visų gyvenimo sričių diskriminacijos formas, būtini nauji teisės aktai.

2.1 *Esamos teisinės sistemos įgyvendinimas*

Siekiant įgyvendinti EB sutarties 13 straipsnį, kuriame numatyti kovos su diskriminacija dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ir seksualinės orientacijos ir šios diskriminacijos draudimo veiksmai, buvo priimtos trys direktyvos⁴. Šiomis direktyvomis užimtumo, darbo rinkos ir profesinio mokymo srityse draudžiama diskriminacija dėl amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios ir religijos arba tikėjimo, o apsauga nuo diskriminacijos dėl rasės ir lyties taikoma ne tik užimtumo srityje, bet ir socialinės apsaugos ir galimybių įsigyti prekes bei paslaugas srityse.

Komisija aktyviai siekia užtikrinti tinkamą direktyvų įgyvendinimą. Bendra padėtis yra teigiama. Nacionaliniai įstatymai, į kuriuos perkeltos direktyvos, padarė apčiuopiamą poveikį kovai su diskriminacija. Kai kurios valstybės narės ėmėsi daugiau veiksmų nei reikalaujama pagal ES teisės aktus, reglamentuojančius apsaugą nuo diskriminacijos. 2006 m.⁵ ir 2008 m.⁶ Komisija pateikė ataskaitas apie direktyvų dėl diskriminacijos dėl rasės ir etninės kilmės bei diskriminacijos užimtumo ir profesinėse srityse įgyvendinimo. Toms valstybėms narėms, kurios netinkamai vykdė savo išipareigojimus, Komisija pradėjo pažeidimų nagrinėjimo procedūras. Procedūros pradėtos maždaug pusei valstybių narių. Problemų dažniausiai kyla dėl to, kad nepavyksta aprėpti visų asmenų ir sričių, nurodytų direktyvose, kad diskriminacijos apibrėžtys skiriasi nuo direktyvose pateiktų apibrėžčių, o pagalbą diskriminacijos aukoms reglamentuojančios nuostatos nenuoseklios. Šiuo metu Komisija taip pat tiria, ar valstybės narės tinkamai laikėsi savo išipareigojimų perkelti 2004 m. direktyvą dėl lyčių diskriminacijos dėl galimybės įsigyti prekių ir paslaugų. 2010 m. Komisija pateiks įgyvendinimo ataskaitą ir, kaip nurodyta direktyvoje, prireikus gali siūlyti pakeitimus.

Vis dėlto neužtenka vien tik tinkamai perkelti Europos taisykles į nacionalinę teisę yra. Valstybės narės taip pat privalo užtikrinti, kad žalos atlyginimo nukentėjusiesiems sistemos veiktų praktiškai, o visuomenės informavimo kampanijos būtų veiksmingos⁷. Kiekvienas asmuo turi žinoti savo teises ir mokėti jomis naudotis.

⁴ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000 7 19, p. 22), 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16) ir 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (OL L 373, 2004 12 21, p. 37).

⁵ COM (2006) 643 galutinis.

⁶ COM(2008) 225 galutinis.

⁷ „Eurobarometro“ tyrimo duomenimis, tik 33 % europiečių žino, kokios būtų jų teisės, jei jie nukentėtų nuo diskriminacijos – http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/public/pubst_en.htm

Pagal direktyvas įsteigtos nacionalinės lygybės užtikrinimo institucijos, propaguojančios lygias galimybes ir kovojančios su diskriminacija dėl rasinės ar etninės kilmės arba lyties, atlieka svarbų vaidmenį, nes padeda nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos – teikia informaciją bei pagalbą paduodant skundus. Jos gali konsultuoti paslaugų teikėjus ir kitas suinteresuotąsias šalis, kaip vykdyti išpareigojimus, bei ragina naudotis tarpininkavimo paslaugomis ir alternatyviais ginčų sprendimo būdais. Tokiu būdu ginčus dažnai galima išspręsti nesikreipiant į teismus. Pagal programą PROGRESS⁸ ir naudodamasi *Equinet* tinklu⁹. Komisija remia lygybės užtikrinimo institucijų bendradarbiavimo plėtoją ir gebėjimų kūrimą.

Be to, Komisija nuolat rengia lygybės užtikrinimo institucijų dalijimąsi informacija apie naujausius teisinius pokyčius ir bendras kovos su diskriminacija dėl lyties problemas. Remdamasi šia informacija, Komisija tiria, koks yra nacionalinių nuobaudų veiksmingumas ir per kiek laiko reikia kreiptis į nacionalinį teismą dėl bylos iškėlimo. Tai yra du pagrindiniai veiksniai, atgrasantys nuo diskriminacinio elgesio ir suteikiantys aukoms veiksmingų teisinių priemonių ginti savo teises. Komisija taip pat bendradarbiauja su šiomis institucijomis, siekdama persvarstyti vienodą darbo užmokestį reglamentuojančius teisės aktus ir panaikinti tebeegzistuojantį moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkį.

2.2 *Tolesnis teisinės sistemos plėtojimas*

Nepaisant minėtų laimėjimų, Europos teisinės sistemos, skirtos kovoti su diskriminacija, kūrimas dar nebaigtas. Nors kai kurios valstybės narės ėmėsi diskriminacijos dėl amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios ir religijos arba tikėjimo ne darbo rinkoje draudimo veiksmų, Europos Sąjungoje nėra nustatytos vienodos minimalaus tokią diskriminaciją patyrusių asmenų apsaugos lygio.

Žinoma, diskriminacija dėl minėtų priežasčių yra nepriimtina tiek darbo rinkoje, tiek už jos ribų. Kalbant apie apsaugą nuo diskriminacijos, negali būti jokios hierarchijos. Todėl Komisija savo 2008 m. teisėkūros ir darbo programoje paskelbė, kad siūlys naujų iniciatyvų, kuriomis sieks užbaigti teisinės sistemos, pagrįstos išsamių viešų konsultacijų rezultatais, kūrimą. Šis išpareigojimas yra ir atsakas į Tarybos raginimus Komisijai ištirti visas spragas, kurių gali būti esamoje Bendrijos kovos su diskriminacija teisinėje sistemoje, ir Europos Parlamento pakartotinius prašymus išplėsti teisinės sistemos aprėptį.

Prie šio komunikato pridedamas direktyvos pasiūlymas suteiks galimybę užbaigti Europos kovos su diskriminacija teisinės sistemos kūrimą. Direktyva užtikrins, kad visų formų diskriminacija (įskaitant priekabiavimą) dėl amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios ir religijos arba tikėjimo būtų uždrausta visose 27 valstybėse narėse, o aukoms būtų suteikta veiksmingų priemonių ginti savo teises. Priėmus direktyvą, bus visiškai įgyvendintas EB sutarties 13 straipsnis ir neliks abejonių dėl diskriminacijos formų hierarchijos.

Šis plataus užmojo tikslas – bandymas visapusiškai, tačiau realistiškai spręsti problemą, atsižvelgiant į susijusių sričių savitumus. Nacionalinės tradicijos ir metodai tokiose srityse kaip sveikatos apsauga, socialinė apsauga ir švietimas dažnai žymiai labiau skiriasi nei su užimtumu susijusiose srityse. Pastarųjų sričių savitumas priklauso nuo teisėtų visuomenės prioritetų nacionalinei kompetencijai priklausančiose srityse.

⁸ 2006 m. spalio 24 d. Sprendimas Nr. 1672/2006/EB (OJ L 315, 2006 11 15, p.1).

⁹ Europos lygybės užtikrinimo institucijų tinklas <http://www.equineteurope.org>.

Europos visuomenių įvairovė yra viena didžiausių Europos vertybių, todėl ją reikia puoselėti laikantis subsidarumo principo. Švietimo sistemos struktūra ir turinys, šeiminės ar šeimyninės padėties pripažinimas, įvaikinimas, reprodukcijos teisės ir kiti panašūs klausimai geriausiai sprendžiami nacionaliniu lygmeniu. Todėl siūloma direktyva nereikalaujama, kad valstybės narės iš dalies pakeistų esamus šių sričių teisės aktus ir praktiką. Direktyva taip pat neturės poveikio nacionalinėms taisyklėms, reglamentuojančioms bažnyčių ir kitų religinių organizacijų veiklą bei jų santykį su valstybe. Taigi valstybės narės ir toliau savarankiškai priims sprendimus tokiais klausimais kaip atrankinis priėmimas į mokyklas, tos pačios lyties asmenų santuokų pripažinimas bei organizuotos religinės bendruomenės ir valstybės santykių pobūdis.

Diskriminacijos formos iš esmės yra skirtingos, todėl kiekvienai reikalingas konkretus pritaikytas sprendimas. Tuo nesiekama sukurti diskriminacijos formų hierarchijos, tik norima rasti tinkamiausią būdą apsisaugoti nuo konkrečios diskriminacijos formos.

Dėl amžiaus tam tikrais atvejais nevienodo požiūrio taikymas paprasčiausiai gali būti pateisinamas bendruoju viešuoju interesu, pavyzdžiui, priėmimo į švietimo įstaigą arba galimybės įsigyti tam tikrų prekių ir naudotis paslaugomis minimalaus amžiaus reikalavimai, tam tikrų amžiaus grupių viešojo transporto arba muziejų bilietų lengvatiniai tarifai. Be to, kai draudikai ir bankai, vertindami klientų riziką, amžių naudoja kaip aktuarinį veiksni, tai nebūtinai yra diskriminacija, nors šis veiksnys turėtų būti naudojamas tik atitinkamais atvejais ir remiantis objektyviais įrodymais. Panašiai galima pagrįsti ir su negalia susijusius aspektus. Kartu su kitomis susijusiomis suinteresuotosiomis šalimis Komisija ketina pradėti dialogą su finansinių paslaugų teikėjais, siekdama skatinti gerosios patirties mainus.

Diskriminacijai dėl negalios taip pat būtina rasti specialų tinkamą sprendimą. Daugelis valstybių narių jau yra priėmusios neįgaliųjų teisių apsaugą reglamentuojančius teisės aktus, tačiau suteikiamos apsaugos pobūdis ir aprėpties sritys gerokai skiriasi. Be to, Jungtinių Tautų konvencijoje dėl žmonių su negalia teisių, kurią bendrai pasirašė Europos bendrija ir jos valstybės narės, raginama taikyti bendrus įgyvendinimo standartus į nacionalinę teisę perkeltant konvencijoje nustatytas teises.

Vien tik uždraudus diskriminaciją, nebus užtikrinta tikroji neįgalių žmonių lygybė. Reikia imtis pozityvių veiksmų, visų pirma atsižvelgti į neįgaliųjų poreikius. Vis daugiau žmonių suvokia, kad ribotos neįgaliųjų galimybės yra nepriimtina Europos visuomenėje. Galimybių aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime suteikimas neįgaliesiems teikia ekonominės ir socialinės naudos. Kaip ir 2000 m. užimtumo direktyvoje, pritaikymo prie neįgaliųjų poreikių priemonės turėtų būti pagrįstos, t. y. proporcingos kliento ar naudotojo poreikiams bei susijusios įstaigos ar įmonės patiriamoms išlaidoms. Valstybės narės toliau užtikrins neįgaliųjų mokymosi galimybes bendrosiose arba specializuotose švietimo įstaigose.

Būsimoji direktyva visoje Europos Sąjungoje bus taikoma labai skirtingomis aplinkybėmis. Todėl tikslinga numatyti tam tikras valstybių narių lankstaus taikymo ribas. Pavyzdžiui, galima leisti taikyti taisykles, kurios atrodo neutralios, bet praktiškai galėtų turėti neigiamą poveikį tam tikrai grupei, jei jos pagrįstos ir jomis siekiama pateisinamo tikslo. Stebėdama, kaip įgyvendinama direktyva, Komisija skirs ypatingą dėmesį tam, kaip naudojamos šia galimybe.

Direktyvos pasiūlymas taikomas visų prekių tiekimui ir paslaugų teikimui. Taikyti visus direktyvos projekto išipareigojimus asmenims, vykdantiems vien privačią veiklą, būtų neproporcinga. Todėl pasiūlymas grindžiamas kelių valstybių narių praktika ir jame pateikiamos nuostatos dėl taikymo tik komerciniam prekių tiekimui ir paslaugų teikimui. Privatiems asmenims jis taikomas tik tuo atveju, jei jie vykdo komercinę veiklą.

Dėl pagrindinių sąvokų ir mechanizmų siūlomoje direktyvoje priimtas esamose direktyvose sėkmingai panaudotas modelis. Todėl šioje direktyvoje pateikiamos tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ir nurodymų diskriminuoti apibrėžtys sutampa su esamuose teisės aktuose pateikiamomis apibrėžtimis. Nuostatos dėl lygybės užtikrinimo institucijų vaidmens ir valstybių narių išipareigojimo užtikrinti tinkamą dėl diskriminacijos patirtos žalos išieškojimą nacionaliniuose teismuose yra tokios pačios kaip ir esamuose teisės aktuose. Todėl šios sąvokos ir mechanizmai jau pažįstami valstybių narių visuomenei ir viešoms bei privačioms organizacijoms, taigi dėl šios priežasties turėtų būti lengviau perkelti naująją priemonę į nacionalinę teisę ir ją taikyti. Vis dėlto siūlomu metodu, kuriuo papildomos esamos direktyvos, siekiama išvengti naujų diskusijų ir neaiškumų dėl esamo *acquis* taikymo. Komisija mano, kad šiuo pasiūlymu numatomas darnus ir realistiškas būdas užbaigti Europos kovos su diskriminacija teisinės sistemos kūrimą, ir ragina Tarybą ir Europos Parlamentą pradėti prioritetinį šio klausimo svarstymą.

3. POLITIKOS PRIEMONIŲ, KURIOMIS AKTYVIAI PROPAGUOJAMOS LYGIOS GALIMYBĖS, STIPRINIMAS

Siekiant visapusiškai įtvirtinti nediskriminavimą ir lygias galimybes, reikalingas tvirtas teisinis pagrindas ir įvairios politikos priemonės. Tai ir visuomenės informavimas, nediskriminavimo ir lyčių lygybės aspekto integravimas į kitas sritis, duomenų rinkimas bei pozityvūs veiksmai. Tarybos rezoliucijoje dėl tolesnių veiksmų po Europos lygių galimybių visiems metų (2007 m.) pabrėžiama, kaip svarbu kuo tikslingiau pasinaudoti šiomis politikos priemonėmis ir jas plėtoti.

3.1 Veiksmingesnės politikos priemonės

Nediskriminavimo aspekto integravimas į kitas sritis

Siekiant mažinti visų grupių patiriamą nelygybę ir diskriminaciją, integravimo principai turėtų būti taikomi visose EB sutarties 13 straipsnyje numatytose srityse. Dviejose srityse jau taikomos konkrečios ES politikos priemonės, kurias sudaro gerai parengti integravimo veiksmai. Pirma, ES negalios strategija yra pagrįsta 2003–2010 m. negalios veiksmų planu ir konkrečiau – 2008–2009 m. Europos veiksmų planu¹⁰. Bendrijai ir valstybėms narėms įgyvendinus JT neįgaliųjų teisių konvenciją, bus sukurtas pagrindas glaudesniai bendradarbiavimui šioje srityje. Antra, Moterų ir vyrų lygybės gairėse 2006–2010 m.¹¹ pateikiama lyčių lygybės veiksmų programa. Ypatingas dėmesys bus skiriamas lyčių lygybės aspekto integravimui į siūlomus veiksmus.

Komisija remsis šiais laimėjimais, siekdama į visas politikos kryptis sistemingai įtraukti nediskriminavimo ir lygių galimybių aspektus, susijusius su visomis 13 straipsnyje numatytomis diskriminacijos formomis, pirmiausia į esamus užimtumo, socialinės įtraukties,

¹⁰ COM(2007) 738 galutinis.

¹¹ COM(2006) 92 galutinis.

švietimo ir mokymų sričių koordinavimo mechanizmus. Pati Komisija stengsis stiprinti poveikio stebėseną, susijusią su Komisijos pasiūlymuose išdėstytais nediskriminavimo ir lygių galimybių klausimais, ir skatins NVO, turinčias konkrečios patirties nediskriminavimo srityje, dalyvauti konsultacijose.

Komisija ragina valstybes nares naudotis jau turimomis įvairiomis Bendrijos ir nacionalinio lygmens¹² integravimo priemonėmis, gerąja patirtimi ir metodais. Lygių galimybių nuostatos, nediskriminavimo idėjos ir prieinamumo reikalavimai bus įtraukti į planuojamą parengti socialine atsakomybe grindžiamų viešųjų pirkimų vadovą, siekiant didinti valstybių narių informuotumą, kaip propaguoti nediskriminavimą ir lygias galimybes, pasitelkiant viešųjų pirkimų politiką ir praktiką.

Komisija puoselės nediskriminavimo ir lygių galimybių vertybes ir kitose politikos srityse, kaip antai vaikų teisės¹³ ir plėtra, ir ES išorės santykiai, taip pat plėtodama daugiašalius santykius. Ypatingas dėmesys bus skiriamas mažumoms priklausančių žmonių teisėms ne ES valstybėse narėse.

Duomenų apie diskriminaciją rinkimas ir pažangos vertinimas

Siekiant įvertinti patirtos diskriminacijos mastą ir pobūdį bei parengti, stebėti ir vertinti politikos priemones, būtina turėti tikslius duomenis. Reikalingi duomenys apie visų rūšių diskriminaciją. Turimi duomenys gerokai skiriasi – tai priklauso nuo diskriminacijos rūšies ir valstybės narės¹⁴, todėl palyginti duomenis yra labai sunku, o kartai net neįmanoma.

Privatumo ir duomenų apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyti duomenų rinkimo ir tvarkymo kriterijai¹⁵. Iš esmės Europos visuomenė sutinka anonimiškai teikti asmens duomenis tyrimams, kuriais siekiama kovoti su diskriminacija¹⁶. Komisija tiria, ar yra galimybių i) kartu su valstybių narių statistikos institucijomis naudojantis Bendrijos statistikos sistema nuolat rinkti statistinius duomenis apie diskriminacijos mastą ir pobūdį, pirmiausia diskriminacijos dėl rasinės ir etninės kilmės, religijos ir (arba) tikėjimo bei seksualinės orientacijos, kai šiais klausimais informacijos nepakanka ir ii) parengti ES diskriminacijos tyrimų modulį. Be to, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su *Equinet*, kuria informacijos, susijusios su nacionalinių lygybės užtikrinimo institucijų nagrinėjamais skundais, rinkimo sistemą.

Pozityvūs veiksmai

Vienodas požiūris gal sukurti teorinę lygybę, tačiau jo nepakanka, kad lygybė būtų užtikrinta praktiškai. ES nediskriminavimo teisės aktai nedraudžia valstybei narei taikyti arba imtis konkrečių prevencinių arba kompensacinių priemonių neigiamam poveikiui, siejamam su tos rūšies diskriminacija, nuo kurios apsauga yra reglamentuota teisinėmis nuostatomis, mažinti.

¹² Nediskriminavimo aspekto integravimas į kitas sritis: priemonės, atvejų tyrimai ir tolesni veiksmai, Europos Komisija, 2007 m. balandžio mėn.

¹³ Komisijos komunikatas dėl ES vaiko teisių strategijos kūrimo, COM(2006) 367 galutinis.

¹⁴ Žr. Konceptijų sistemos tyrimo ataskaita, Europos Komisija, 2008 m. sausio mėn.
http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/stud/measprog08_en.pdf.

¹⁵ Žr. duomenų apie diskriminaciją rinkimas. Duomenų rinkimas ir ES lyčių lygybės teisė, Europos nediskriminavimo teisės ekspertų sistema, 2007 m. vasario mėn.:
http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/legnet/07measdis_en.pdf.

¹⁶ 75 % europiečių pasirengę nurodyti savo rasinę priklausomybę, 74 % – religiją ir 65 % – savo seksualinę orientaciją. Žr. specialųjį „Eurobarometro“ tyrimą Nr. 263, 2007 m. sausio mėn.

Visuomenė vis labiau suvokia, koks svarbus vaidmuo tenka pozityviems veiksams, kuriais siekiama tikrosios lygybės visuomenėje¹⁷. Kai kurios valstybės narės¹⁸ nustatė nuostatas, pagal kurias valdžios institucijos privalo visose savo veiklos srityse skatinti lygybę kaip vieną svarbiausių tikslų. Plėtodama nuolatinį dialogą su valstybėmis narėmis, Komisija skatins visiškai išnaudoti pozityvių veiksmų galimybes, pirmiausia švietimo prieinamumo, užimtumo, aprūpinimo būstu ir sveikatos apsaugos srityse.

Informuotumo didinimas ir mokymas

Informavimas apie esamus teisės aktus yra būtina prielaida, kad galintys nukentėti asmenys galėtų jais tikslingai pasinaudoti, o darbdaviai, paslaugų teikėjai ir administracijos žinotų savo įsipareigojimus. Tačiau, kaip minėta anksčiau, apie nediskriminavimo teisės aktus informuojama vangiai¹⁹. Siekiant tolesnės pažangos, didžiausi ir sunkiausiai įgyvendinami pokyčiai yra kova su stereotipais ir visomis išankstinio nusistatymo formomis. Glaudžiai bendradarbiaujant su nacionalinėmis darbo grupėmis ir įtraukiant pilietinės visuomenės atstovus, vyriausybės pareigūnus, socialinius partnerius ir kitas suinteresuotąsias šalis, bus plėtojama ES informavimo kampanija „Už įvairovę – prieš diskriminaciją“. Komisija taip pat toliau rems esamų teisės aktų mokymus, skirtus pagrindinėms suinteresuotosioms šalims, tarp jų ir lygybės užtikrinimo institucijoms, teisėjams, teisininkams, NVO ir socialiniams partneriams.

Įvairovės teikiamos naudos puoselėjimas darbo vietoje

Komisija²⁰ ir valstybės narės²¹, pripažindamos, kad teisės aktai veiksmingesni, kai juos papildo pažangios ir naujoviškos darbdavių įgyvendinamos strategijos, kuriomis jie siekia valdyti kintančią darbo jėgą, remia įvairovės valdymo plėtojimą tiek didelėse įmonėse, tiek MVĮ²².

Taryba paragino valstybes nares ir Komisiją toliau puoselėti darbo jėgos įvairovę bei skatinti rengti tinkamas verslo priemones, įskaitant savanoriškas chartijas²³. Savo ruožtu Komisija kartu su verslo ir darbdavių organizacijomis skatins savanoriškas ES lygmens iniciatyvas. Ji taip pat rems įmonių, verslo mokyklų ir universitetų bendradarbiavimą svarstant galimybes glaudžiau bendradarbiauti mokslinių tyrimų srityje ir rengti mokymus įvairovės klausimais. Be to, Komisija puoselės įvairovę ir skatins geresnį įvairovės valdymą viešojo valdymo įstaigose ES ir nacionaliniu lygmeniu²⁴.

¹⁷ *Už formalios lygybės ribų – pozityvūs veiksmai pagal Direktyvas 2000/43/EB ir 2000/78/EB, Europos Komisija, 2007 m. spalio mėn. :*

http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/legnet/bfe07_en.pdf.

¹⁸ JK ir Suomija.

¹⁹ Specialusis „Eurobarometro“ tyrimas Nr. 263 / *TNS Opinion and Social*

²⁰ „Verslas ir įvairovė – patirtis darbo vietoje“, Europos Komisija, 2005 m. http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/events/busicase_en.pdf.

²¹ Prancūzija, Belgija (Briuselio sostinės regionas) ir Vokietija.

²² „Įvairovė darbe: 8 žingsniai mažosioms ir vidutinėms įmonėms“, Europos Komisija, 2007 m. http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/broch/8steps07_en.pdf.

²³ 2007 m. gruodžio 5 d. Tarybos rezoliucija 2007/C 308/01.

²⁴ Pavyzdžiui, inicijuos lyginamąjį tyrimą apie viešojo sektoriaus darbdavių patirtį kovojant su diskriminacija ir skatinant įvairovę.

3.2 *Dialogo apie nediskriminavimą ir lygias galimybes plėtojimas*

Europos lygių galimybių visiems metais (2007 m.) atsirado naujų galimybių propaguoti nediskriminavimą ir lygias galimybes, įtraukiant visus veikėjus į plataus užmojo dialogą ES ir nacionaliniu lygmeniu. Valstybės narės ir pilietinė visuomenė pripažįsta, kad šiam dialogui reikia suteikti tvirtesnį pagrindą. Jų bendradarbiavimas bus pagrįstas kasmet vykstančiais aukščiausio lygio susitikimais lygybės klausimais, kuriuose dalyvauja aukščiausio lygio suinteresuotosios šalys, siekiančios apžvelgti minėtus klausimus, suteikti jiems postūmį ir nurodyti kryptį.

Komisija įsteigė vyriausybės ekspertų grupę nediskriminavimo klausimams²⁵, kuri nagrinės nacionalinio ir ES lygmens nediskriminavimo priemonių poveikį, įtvirtins gerąją patirtį, skatindama mokymąsi bendradarbiaujant, ir rengs gaires, skirtas nediskriminavimo politikos veiksmingumui vertinti. Pavyzdžiui, Komisija ketina bendradarbiauti su šia grupe, siekdama atsižvelgti į Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros atlikto lyginamojo homofobijos ir diskriminacijos dėl seksualinės orientacijos ES tyrimo rezultatus. Minėtoji grupė rengs nuolatinį susitikimą su pilietine visuomene, socialiniais partneriais ir *Equinet*. Naujoviškos praktikos nustatymą vykstant šiam procesui Bendrija galėtų remti naudodamasi programa PROGRESS. Komisija teiks šio darbo rezultatų ataskaitą aukščiausio lygio susitikimuose lygybės klausimais.

Komisija ketina naudoti šiuos naujus valdymo mechanizmus daugialypės diskriminacijos problemai spręsti, remdamasi įdiegta kai kurių valstybių narių praktika, ir pateikti vieną tokių diskriminacijos aukų skundų teikimo ir įrodymų, kad buvo patirta kelių rūšių diskriminacija (o tai laikoma sunkinančia aplinkybe), nagrinėjimo teisinę procedūrą. Komisija aktyviau informuos apie daugialypę diskriminaciją, teikdama finansinę paramą veiklai ir finansuodama mažesnius NVO tinklus, atstovaujančius tarpsektorinėms grupėms.

3.3 *Geresnių priemonių taikymas spartinant socialinę romų įtrauktį*

Intensyvesnė kova su diskriminacija teisinėmis ir politinėmis priemonėmis suteiks naudos visoms galimoms suinteresuotųjų šalių grupėms, tačiau svarbu spręsti ypatingas konkrečių grupių problemas. Šiuo metu romų padėtis kelia ypač didelį susirūpinimą, nes jie patiria tiek asmeninio, tiek administracinio lygmens diskriminaciją ir ypač didelę socialinę atskirtį. Lygybės ir žmogaus teisių požiūriu milijonų žmonių atskirtis yra nepriimtina. Tai visiškai nepriimtina ir socialinės sanglaudos požiūriu. Kita svarbi problema – plačiai išsigalėjęs tokios didelės žmonių grupės nedarbas ir skurdas yra didelis praradimas ir ekonominiu požiūriu. Europos Sąjunga ir valstybės narės bendrai atsakingos už skubų šios problemos sprendimą.

Komisija jau ne kartą yra pasmerkusi bet koki priešiško romų tautybės žmonėms demonstravimą kaip tam tikrą rasizmo formą, kuri nesuderinama su ES principais. ES kovos su diskriminacija teisės aktų taikymas valstybėse narėse yra pirmas esminis žingsnis romų įtraukties link. Komisija toliau atidžiai stebės šią sritį ir spartins bendradarbiavimą su nacionalinėmis lygybės užtikrinimo institucijomis, siekdama tobulinti jų pajėgumus spręsti romų diskriminacijos problemą. Komisija toliau teiks paramą, siekdama didinti romų pilietinės visuomenės gebėjimus ir skatinti jų dalyvavimą visuose politikos formavimo ir įgyvendinimo lygmenyse.

²⁵ C(2008)3261.

Europos Vadovų Taryba taip pat atkreipė dėmesį į romų padėtį ir 2007 m. gruodžio mėn. paragino Komisiją „išnagrinėti esamas politikos kryptis ir priemones ir pateikti Tarybai padarytos pažangos ataskaitą“. Į šiuos raginimus atsakoma pridedamu tarnybų darbinio dokumentu. Jame parodoma, kad turime stiprią teisinių, finansinių ir politinių derinimo priemonių sistemą ir ją vis dažniau naudojames, bet dar reikia nemažai nuveikti, kad ji būtų veiksmingesnė.

Praktinis šių priemonių poveikis priklauso nuo to valstybių narių įsipareigojimo ir visų susijusių veikėjų gebėjimo jas naudoti tiksliai. 2008 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba susitikime Taryba buvo paraginta nedelsiant spręsti šį klausimą. Komisija panaudos visas turimas priemones šiam procesui remti ir tikisi konkretaus Europos Tarybos įsipareigojimo Prancūzijos pirmininkavimo ES pabaigoje.

Europos kultūrų dialogo metais (2008 m.) remdama ir skatindama valstybes nares, ES institucijas ir pilietinę visuomenę bendrai įsipareigoti, 2008 m. rugsėjo mėn. Komisija rengs ES aukščiausiojo lygio suvažiavimą romų klausimais, į kurį pakvies visas suinteresuotąsias šalis. Aukščiausiojo susitikimo išvados bus pateiktos ES pirmininkaujančiai Prancūzijai svarstyti Ministrų Taryboje, rengiantis 2008 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikimui. Be to, Komisija, remdamasi jau atliktais išsamiais tyrimais, pradės plataus užmojo esamų politikos kryptių ir institucinių mechanizmų bei jų ryšio su romų tautybės asmenims skirtomis programomis ir projektais tyrimą, kuriuo siekiama tikslingiau naudoti Bendrijos ir nacionalines priemones.

4. IŠVADA

Komisija tvirtai įsipareigojusi kovoti su visomis 13 straipsnyje numatytais diskriminacijos rūšimis ir toliau atidžiai stebėti priimtų direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę. Siekdama užbaigti ES teisinės sistemos kūrimą, ji teikia direktyvos pasiūlymą, pagal kurį ne darbo rinkoje bus draudžiama diskriminacija dėl amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos ir religijos arba tikėjimo. Komisija ragina Tarybą ir Parlamentą pradėti svarstyti šį pasiūlymą kaip prioritetinį klausimą.

Siekiant sėkmingai įgyvendinti asmens teisių apsaugą, drauge būtina aktyviai propaguoti nediskriminavimą ir lygias galimybes. Komisija įsipareigojusi siekti didesnės pažangos svarbiausiose ES ir nacionalinio lygmens srityse, pvz., informuotumo didinimo, nediskriminavimo aspekto integravimo į kitas sritis, pozityvių veiksmų ir duomenų rinkimo. Griežtesnis nediskriminavimo politikos valdymas turėtų sudaryti palankesnes sąlygas valstybėms narėms dalytis gerąja patirtimi, bendradarbiaujant mokytis vienos iš kitų bei nustatyti gaires, taip pat skatinti naujų metodų, pvz., skirtų daugialypės diskriminacijos problemai spręsti, rengimą.

Bendradarbiaudama su pilietine visuomene ir socialiniais partneriais, Komisija stebės, kaip įgyvendinamos šiame komunikate nustatytos iniciatyvos, vertins konkrečios veiklos pažangą ir poveikį.